

From people, for people

Julian Hetzel y Miguel Ángel Melgares

doi:10.30827/sobre.v6i0.15649

Schuld es una palabra alemana que implementa dos significados diferentes y complementarios, define el concepto de «culpa» como un deber moral, al mismo tiempo que nos habla de «deuda» como una obligación económica. En *Schuldfabrik* el artista alemán Julian Hetzel, produce y comercializa *SELF - Human Soap*, singulares pastillas de jabón cuya materia prima es grasa humana procedente de liposucciones clínicas. El público es invitado a adquirir un producto de lujo, perfectamente empaquetado y perturbadamente contaminado, explicando que los beneficios de las ventas serán donadas a una comunidad en África central, para desarrollar un proyecto denominado Water Wells For Africa. El proceso de *upcycling* de la culpabilidad occidental en un producto de consumo ayuda a establecer un discurso sobre la denominada responsabilidad social corporativa. *Schuldfabrik* es un espacio diseñado para el comercio ético, donde se exploran las contradicciones propias del «capitalismo cultural».

La sucesión de instalaciones que componen el performance construye una dramaturgia espacial. El laboratorio era nuestra cuarta parada. El mayor problema al que nos enfrentábamos era darle al proyecto gravedad política, rigor artístico y complejidad moral, ya que surgía un problema de ficcionalización del performance. Es decir, ¿cómo podíamos demostrar que la grasa humana era de verdad? Julian Hetzel se esfuerza por traspasar el umbral de lo representado, para acercarse a la realidad de la presentación. Pese a que en la ficción teatral decir que los jabones estaban hechos con grasa humana hubiera sido suficiente para sustentar conceptualmente el proyecto, para Hetzel el proceso de obtención de la grasa no solo es una obligación deontológica, sino que se convierte en parte esencial del proceso de creación, ya que nutre el proyecto con las complejidades, riqueza y matices que dicha realidad aporta. El objetivo de este espacio era demostrar documentalmente los procesos de obtención y transformación de la grasa humana. El laboratorio estaba dispuesto como una instalación en la que los participantes eran libres de tocar, oler, leer y escuchar. En el espacio aparecían tres elementos: una serie de documentos acreditativos sobre el proceso de donación de la grasa dispuestos en las paredes de la habitación, una gran mesa central con la cocina donde se realizaron los jabones, y una instalación sonora donde la voz de un abogado explica como se construyó el marco legal de la propuesta.

SELF - Human Soap es un producto que te ensucia las manos mientras te las estás lavando, desencadenando un conflicto ético en el espectador que deviene en la producción de más culpabilidad, haciéndonos entender que no somos parte de la solución, sino parte del problema, lo que nos obliga a plantearnos la necesidad individual de asumir nuestra responsabilidad colectiva.

SELF
HUMAN SOAP

Vorsicht!

Packungsinhalt ist nicht zum
Verzehr, oder für die äusseren
Anwendung bestimmt. S E L F
ist kein Hygieneartikel und kein
kosmetisches Produkt.

S E L F ist Kunst.

Caution!

**Package content is not for
consumption or external use.
S E L F is not a sanitary, nor a
cosmetic product.**

It is an artwork.

SCHULDFABRIK ist ein Kunstprojekt von Julian Hetzel

ISM & HEIT
Boorstraat 107
3513 SE Utrecht
The Netherlands
mail@julian-hetzel.com

Manufactured at Schuldfabrik

Caution | Vorsicht

Package content is not for consumption or external use. SELF is not a sanitary, nor a cosmetic product. SELF is an artwork. Packungsinhalt ist nicht zum Verzehr, oder für die äusseren Anwendung bestimmt. SELF ist kein Hygieneartikel und kein kosmetisches Produkt. SELF ist Kunst.

SELF
HUMAN SOAP

125 Gr

* organic certified

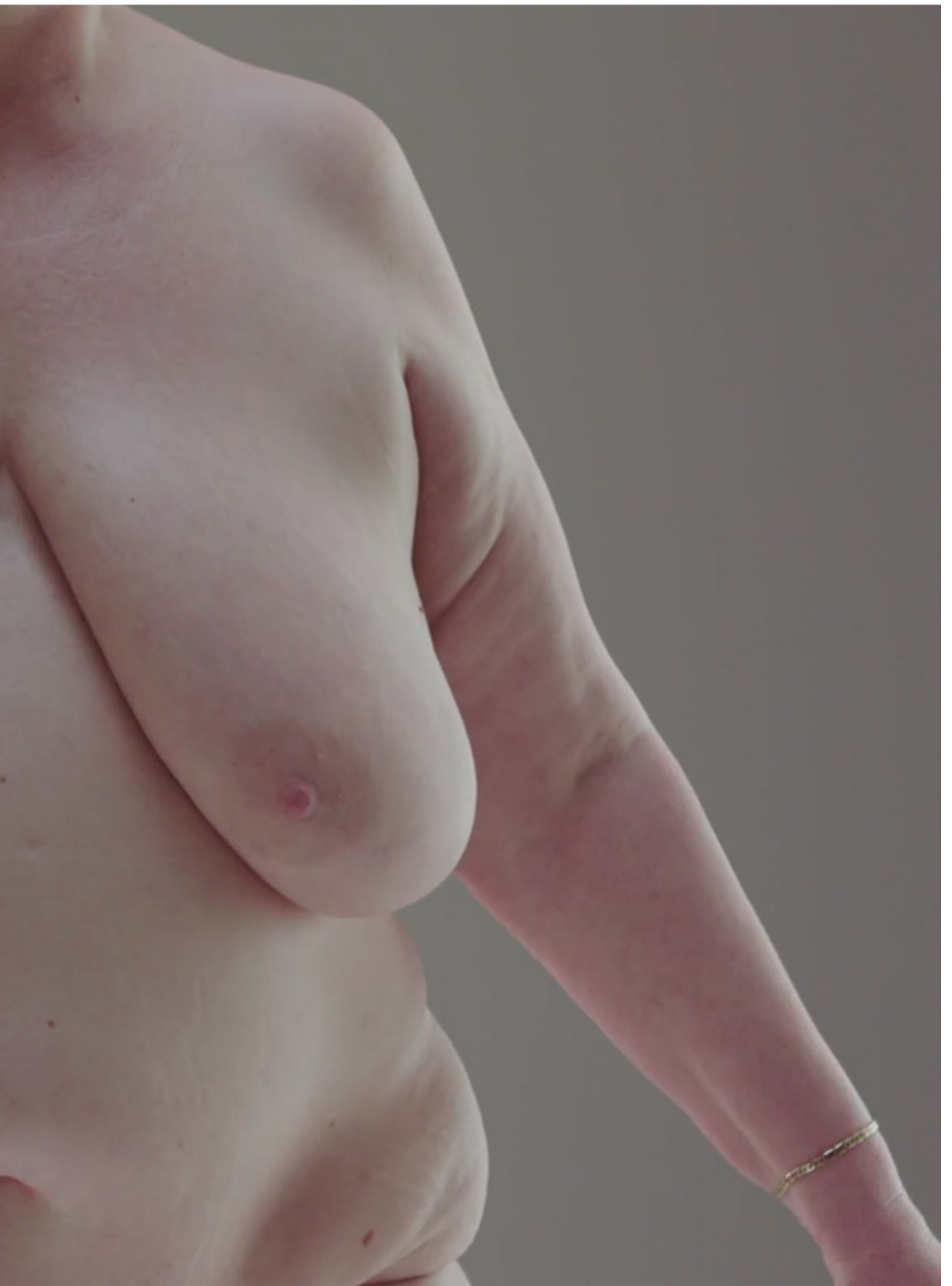
INGREDIENTS:
Axunglia Hominius (Human Fat), Olea Europaea (Olive) Fruit Oil, Aqua (Water), Cocos Nucifera (Coconut) Oil, Elaeis Guineensis (Palm) Oil*, Natrium Hydroxide (Lye), Oryza Sativa (Rice Bran) Oil, Kaolin (White Clay)

www.julian-hetzel.com

SELF
HUMAN SOAP

N° 0353

SCHENKINGSOVEREENKOMST

PARTIJEN:

1. STICHTING ISM & HEIT

een stichting gevestigd te (3513 SE) Utrecht aan de Boorstraat 107 (KVK-nummer 65127943) ("**Stichting**");

2. NAAM: [REDACTED]

een natuurlijk persoon woonachtig te:

geboren op [REDACTED]

geboren te: [REDACTED]

Hierna te noemen "**Donateur**"

OVERWEGINGEN:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

ZIJN OVEREENGEKOMEN ALS VOLGT:

Artikel 1: Voorwerp schenking

Artikel 2: Toestemming

[Redacted text block]

Artikel 2: Garanties Stichting

[Redacted text block]

Artikel 3: Garanties Donateur

[Redacted text block]

Artikel 2: Overige bepalingen

[Redacted text block]

Artikel 3: Toepasselijk recht en geschilbeslechting

[Redacted text block]

ALDUS ONDERTEKEND TE UTRECHT:

2

STICHTING ISM & HEIT

Datum: [Redacted]

Naam: [Redacted]

(bestuurder bevoegd te tekenen)

[Redacted signature box]

DONATEUR

Datum: [Redacted]

Naam: [Redacted]

[Redacted signature box]

2

Legal advise

Conceptually, as a lawyer, it is quite difficult sometimes to come up with the legal framework. Which kind of laws and statutes apply? And this is one of these cases. This is not something that you do repetitively; this is what I would call a once in a lifetime question. You want to use human fat tissue in the context of an art project and this not something that either law or statute applies to. So here we are in a situation which resembles the legal rules that apply but is not really typical. In very general terms: one of the most fundamental legal questions that I faced was, can you actually describe human fat tissue as a property? If you separate parts of your body, such as human fat tissue, which is removed as a waste product after liposuction, doesn't that make the removed fat a physical object capable of having rights and entitlements, such as property rights? It is a very fundamental question, and everything tilts on this. And my conclusion was yes, it is indeed a physical good; and this is supported by academics that have worked for years on the same matter. So all these property rights, including the right of ownership apply! The second area of law that applies is personal rights. Whom does it belong to? And I concluded in my memo that in the end – and this may seem logical, but it is something that you really have to establish as a lawyer. In the end, it is indeed the patient who is the owner of this right and this object. So that means that you can use the human fat tissue as you please unless the law puts forward certain restrictions. And there are many restrictions to make use of your own human fat tissue, while that does not comply with societal standards or proper forms or perhaps even, what you would consider ethically possible. The next question is: Would this society consider human fat tissue as an ingredient for your art-project feasible and defensible? It is possible to argue that within society that there are certain ethical dilemmas here [...] On balance, I think that most people accept that art is something different from the rest of society. That there is a certain avant-garde character to artists and that they should be allowed perhaps a little more than normal people would be allowed for the sake of art and for the sake of string things up. On balance, my conclusion is, that it is possible for patients who are the owners of their own human fat tissue, to enter into donation agreement and to give up their human fat tissue for use in this art project. If you want to transfer any physical good to another person (under Dutch law), you require the satisfaction of certain conditions. [...] In my view at least, in general: you have exact sciences, for example, physics, and even though we cannot know anything for sure, there you have certain theories which are tried and tested, which will apply almost all the time. In law, however – this is not an exact science. The law is found by arguing back and for. The law may change from time to time. If you would put it in front of a judge, for example, your legal question, one judge might decide one outcome, and the other judge might decide quite another outcome. It's people's business, it is a viewpoint business. It is much more subjective than for example, physical science. In relation to the memo we drafted, this makes it a little bit complex, because I cannot give you a black and white answer. I can only say what is defensible and what in my view is a position which you could defend even before the court. I think we have conducted a rigorous investigation. We, in the end, arrived at the conclusion that this art project is legal, is valid. Even though you might, as a visitor, have certain objections from an ethical standpoint, for example, I would say that the Dutch society welcomes investigations from an artistic perspective such as these and will use it as a trigger to consider these matters very deeply. More deeply than you would probably normally do if you went confronted with something like this soap project.

SoapCalc ©

Recipe Name: SELF- Human Soap

New

INCI Names

[Print Recipe](#)

Total oil weight	11500 g	Sat : Unsat Ratio	39 : 61
Water as percent of oil weight	36.56 %	Iodine	62
Super Fat/Discount	8 %	INS	144
Lye Concentration	27.0000 %	Fragrance Ratio	31
Water : Lye Ratio	2.7037:1	Fragrance Weight	356.50 g

	Pounds	Ounces	Grams
Water	9.269	148.31	4,204.40
Lye - NaOH	3.428	54.85	1,555.05
Oils	25.353	405.65	11,500.00
Fragrance	0.786	12.57	356.50
Soap weight before CP cure or HP cook 	38.837	621.38	17,615.95

#	✓	Oil/Fat	%	Pounds	Ounces	Grams
1	☐	Human Fat	10.00	2.535	40.57	1,150.00
2	☐	Coconut Oil, 92 deg	22.00	5.578	89.24	2,530.00
3	☐	Palm Oil	10.00	2.535	40.57	1,150.00
4	☐	Rice Bran Oil, refined	10.00	2.535	40.57	1,150.00
5	☐	Olive Oil	48.00	12.170	194.71	5,520.00
Totals			100.00	25.353	405.65	11,500.00

Soap Bar Quality	Range	Your Recipe		
Hardness	29 - 54	37	Lauric	11
Cleansing	12 - 22	15	Myristic	4
Conditioning	44 - 69	59	Palmitic	18
Bubbly	14 - 46	15	Stearic	4
Creamy	16 - 48	22	Ricinoleic	0
Iodine	41 - 70	62	Oleic	47
INS	136 - 165	144	Linoleic	11
			Linolenic	1

Additives	Notes
	Titanium Dioxid 17,5g Kaolin 192 g

[Show Graph](#)[Hide Graph](#)[Print Recipe](#)

Aan: Stichting Ism & Heit
Van: ██████████
Datum: CONCEPT d.d. 3 juli 2016
Betreft: Juridisch advies Kunstproject "SELF"

Kunstenaar Julian Hetzel is een internationaal opererend beeldend kunstenaar.

Kunstproject Zijn nieuwe internationale productie "SELF" onderzoekt het concept van schuld en boete, dat zich onder meer uit in het verlenen van ontwikkelingshulp. Bij deze productie wenst de kunstenaar onder meer een fractie menselijk vetweefsel, als niet voor nader gebruik geschikt afvalproduct na liposuctie, in kunstobjecten te verwerken. Deze kunstobjecten worden tentoongesteld en mogelijk verkocht. De kunstenaar sponsort met de opbrengst een waterput in Congo. Ook dat is onderdeel van de manifestatie. De kunstenaar 'upcyclet' daarmee overtollige kilo's van de welvarenden ten behoeve van de minderbedeelden. Kortheidshalve zij verwezen naar de projectbeschrijving door de heer Hetzel, hier herhaald en ingelast ("**Kunstproject**").

Opdrachtgever De productie van het Kunstproject is in handen van opdrachtgever, de Nederlandse Stichting Ism & Heit Utrecht, gevestigd te (3513 SE) Utrecht aan de Boorstraat 107 (KVK-nummer 65127943) ("**Stichting**"). Productieleider is J. Hupkens. De Stichting werkt samen met het Oostenrijkse Steirischer Herbst Graz; het Duitse HAU Berlin; het Nederlandse Noorderzon Groningen; en het Nederlandse SPRING Festival Utrecht.

VRAAG

Is het naar Nederlands recht verdedigbaar dat Nederlandse donateurs, na voorlichting door hun behandelend arts, met de Stichting overeenkomen dat zij een klein deel van het bij hen verwijderde vetweefsel schenken om niet, ten behoeve van het Kunstproject?

KORT ANTWOORD

Ja. Voorop staat dat naar huidige recht menselijk vetweefsel kwalificeert als 'zaak' en (dus) voorwerp kan zijn van een eigendomsrecht. Dit recht behoort in principe de donateur toe. Het kan in beginsel rechtsgeldig worden overgedragen aan de Stichting, bijvoorbeeld door middel van een schenking om niet. Een concept-schenkingsovereenkomst is bijgevoegd (**Bijlage I**).

Nader gebruik van lichaamsmateriaal is onderhevig aan stringente voorwaarden. Die vloeien onder meer voort uit internationale verdragen en nationale wet- en regelgeving. Voorshands maakt deze regulering het antwoord op de vraag niet anders. Verdedigbaar is dat de regulering, voor zover die beperkingen aanbrengt in het vrije beschikken door donateurs over hun eigen lichaamsmateriaal, geen

rekening houdt met een artistiek doeleinde als het Kunstproject. Volwassen, wilsbekwame donateurs die vrijwillig handelen en op de gebruikelijke wijze zijn voorgelicht, zijn naar mijn mening in staat een verantwoorde eigen keuze te maken voor schenking, die zowel hun lichamelijke integriteit als de medisch-ethische voorwaarden respecteert.

Bij het voorgaande acht ik niet van elk belang ontbloeit dat het in dit geval om een afvalproduct gaat, dat geen medisch of wetenschappelijk doeleinde meer zou dienen.

TOELICHTING

De regels op het gebied van lichaamsmateriaal, waaronder menselijk weefsel, zijn uitgebreid en strikt. Een aanzienlijk deel daarvan is in internationaal verband tot stand gekomen. Achterliggende bedoelingen zijn onder meer: (a) veiligheid, (b) het inperken van gezondheidsrisico's bij medisch gebruik, en (c) het tegengaan van bepaalde soorten misbruik (bijvoorbeeld illegale organenhandel). De wetgever lijkt evenwel geen rekening te hebben gehouden met nader gebruik van menselijk vetweefsel als afvalproduct bij liposuctie voor artistieke doeleinden.

KADER EN REIKWIJDTE

Deze analyse is gebaseerd op de volgende veronderstellingen:

- Het betreft volwassen wilsbekwame Nederlandse donateurs die vrijwillig hebben deelgenomen aan liposuctie in een Nederlandse kliniek en die door hun behandelend arts zijn voorgelicht en behandeld, in overeenstemming met wet- en regelgeving en medische ethiek, waaronder de professionele standaard (artikel 7:453 BW). Deze donateurs hebben voor hun liposuctie kennis genomen van het Kunstproject en steunen dat. Zij zijn ook in dat verband voorgelicht door hun behandelend arts.
- Deze donateurs krijgen na afloop van de liposuctie het bij hen verwijderde vetweefsel (“**Lipo**”) (althans voor een deel) mee naar huis. Dit Lipo is een afvalproduct dat ongeschikt is voor medische of wetenschappelijke doeleinden.
- Deze donateurs wensen vervolgens naar Nederlands recht een schenkingsovereenkomst te sluiten met de Stichting, waarbij zij hun Lipo om niet overdragen ten behoeve van het Kunstproject. Daarbij is gewaarborgd dat het bij het Kunstproject te gebruiken Lipo en eventuele daaruit te verkrijgen gegevens anoniem blijven (niet tot de persoon herleidbaar).
- Deze analyse is preliminair en beperkt zich tot Nederlands civiel recht. Aan de schenkingsovereenkomst mogelijk gerelateerde rechtsgebieden, zoals privacyrecht en intellectueel eigendomsrecht, vallen buiten de reikwijdte van dit memo.

JURIDISCHE ANALYSE

Eigendomsrecht Een 1e fundamentele rechtsvraag die moet worden beantwoord, is of het een potentiële donateur überhaupt vrij staat met een derde als de Stichting een overeenkomst te sluiten met betrekking tot het Lipo. Die vraag kan wat betreft schenking positief worden beantwoord:

- Eigendom is het meest omvattende recht dat een persoon op een zaak kan hebben (artikel 5:1(1) BW). De wet definieert het begrip 'zaak' als een voor menselijke beheersing vatbare stoffelijke object (artikel 3:2 BW).
- Van der Steur signaleert in haar proefschrift dat het zaaksbegrip wordt begrenst in juridisch-technische zin, maar ook in ethische zin. Zij spreekt van een versplinterde en casuïstische rechtsopvatting: *“Of dit betekent dat nader gebruik van anoniem lichaamsmateriaal voor andere doeleinden dan medisch wetenschappelijk onderzoek is uitgesloten of geheel vrij is, is betwist”*. Zij ziet afgescheiden lichaamsdelen zelf als bijzondere zaken, *“waarvoor de traditionele piëteit en waardering in acht moet worden genomen”*.¹ Van der Steur stelt daarom voor lichaamsmaterialen als zaken, als rechtsobjecten van eigendomsrechten, te beschouwen. Dit betekent dat rechtsfiguren als eigendom en schenking in beginsel ook van toepassing zijn.
- Er kunnen ethische bezwaren bestaan tegen de toepasselijkheid van alle goederenrechtelijke gevolgen van eigendom van lichaamsmateriaal. Maar volledige ontkenning van zaakskwaliteit brengt grotere problemen met zich mee. Dan zouden de in de praktijk uitgevoerde handelingen van schenking bijvoorbeeld niet onder de wettelijke regels kunnen vallen. Van der Steur kiest daarom voor aanneming van het zaakskarakter, waarbij bijzondere wettelijke regelingen van nationaal en internationaal niveau wel beperkingen kunnen aangeven ten aanzien van de vermogensrechtelijke toepassingen.²
- In deze rechtsgeleerde opvatting is het eigendomsrecht op lichaamsmateriaal een goed, dat om niet kan worden overgedragen (artikel 3:83(1) BW) en dat object van een schenkingsovereenkomst kan zijn (artikel 7a:1703 BW).

Persoonlijksrecht Een 2e fundamentele rechtsvraag is of het Lipo persoonsgebonden is, zodat het kan kwalificeren als object van een persoonlijkheidsrecht:

- Alle soorten lichaamsmateriaal, ook haren, urine, bloed en nagels zijn persoonsgebonden. Zij worden naar huidig recht beschouwd als object van een persoonlijkheidsrecht van de oorspronkelijke eigenaar, de donateur.³
- Dit persoonlijkheidsrecht kan naast een eventueel eigendomsrecht op de zaak rusten. Het Lipo lijkt wat dat aangaat zelf op een kunstwerk, waarop een kunstenaar persoonlijkheidsrechten kan doen gelden onder de Auteurswet.⁴
- Lichaamsmateriaal kan dus als object van een eigendomsrecht worden beschouwd. Het lijkt communis opinio dat het lichaamsmateriaal de persoon toebehoort uit wie het is verwijderd. *“Het is als gevolg hiervan mogelijk dat een patiënt de eigendom claimt van de bij een operatie verwijderde lichaamsdelen (galstenen, geamputeerde lichaamsdelen), tenzij daartegen uit esthetische of hygiënische (bijv. bederf) overwegingen bezwaren bestaan. Resterend*

¹ J.C. van der Steun, *Grenzen van rechtsobjecten*, Leiden 2003 (diss), Kluwer Recht en Praktijk, nr. 122, p. 141 et seq., p. 222 et seq., p. 229. Vgl. Olsthoorn-Heim 1995, p. 27 et seq.

² Van der Steur, p. 230.

³ H.J.J. Leenen, *Rechten van mensen in de gezondheidszorg*, deel 1, Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum 2000, p. 52

⁴ Van der Steur 2003, p. 223-224.

lichaamsmateriaal heeft waarde en betekenis gekregen. Voor levering van dit lichaamsmateriaal aan een derde, moet van de patiënt toestemming worden verkregen.⁵

Nader gebruik Vervolgens is het de vraag of de donateur geheel vrij is het Lipo te schenken aan de Stichting, of dat de overheid het eigendomsrecht op Lipo heeft ingeperkt:

- Artikel 11 Grondwet bepaalt: *“Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam”*.⁶ Omgekeerd is het de vraag of je als potentiële donateur volledig vrij bent over het eigen lichaam te beschikken.
- De algemene regel luidt, dat het de eigenaar vrijstaat, met uitsluiting van ieder ander, van de zaak gebruik te maken, mits dit gebruik niet strijdt met rechten van anderen en de op wettelijke voorschriften en regels van ongeschreven recht gegronde beperkingen daarbij in acht worden genomen (artikel 5:1(2) BW).
- Lipo is evenwel een bijzondere zaak. De zeggenschap over Lipo als afvalproduct, levert juridische problemen op. Dit wordt ook wel ‘nader gebruik’ genoemd. Eenmaal van het lichaam afgescheiden, verkrijgt Lipo een bijzondere status. De donateur behoudt zeggenschap over dat Lipo (vgl. artikel 22 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Biogeneeskunde en de Nederlandse regeling).

Winst Een belangrijke (vermogensrechtelijke) randvoorwaarde lijkt dat de schenking van Lipo om niet geschiedt. De Stichting mag de donateur niet betalen of anderszins vergoeden:

- Artikel 21 Convention on Human Rights and Biomedicine van de Raad van Europa bepaalt: *“The human body and its parts shall not, as such, give rise to financial gain”*.
- Het behalen van winst uit lichaamsmaterialen, wordt over het algemeen als ongepast beschouwd. Een winstgevende verkoopovereenkomst van organen wordt te onzent bijvoorbeeld in strijd geacht met de goede zeden en openbare orde en is nietig.
- Andere vermogensrechtelijke rechtsfiguren die zien op eigendomsrechten op zaken, zoals de schenkingsovereenkomst, kunnen daarentegen wel overeenkomstig de goede zeden en de openbare orde zijn.
- In Nederland heeft men ervoor gekozen het verbod op behalen van winst in specifieke wetten uit te sluiten.⁷ Wel mogen kosten, waaronder eventueel gederfde inkomsten, worden vergoed. Dit gebeurt bijvoorbeeld bij spermadonatie.⁸

⁵ Van der Steur 2003, p. 225-226.

⁶ Dit grondrecht richt zich met name op de verticale verhouding tussen burger en overheid. De laatste mag in beginsel niet de lichamelijke integriteit schenden van haar burgers.

⁷ Vgl. bijvoorbeeld artikel 3a Wet veiligheid en kwaliteit lichaamsmateriaal; artikel 2(1) Wet inzake de bloedvoorziening; en artikelen 2 en 7 Wet op de orgaandonatie.

⁸ Aldus tracht de wetgever een midden te vinden tussen een zuiver vermogensrechtelijke benadering en een niet-vermogensrechtelijke benadering van lichaamsmateriaal. Dit brengt een zekere goederenrechtelijke dualiteit met zich mee: iemand kan eigenaar van een zaak zijn, maar niet de volledige zeggenschap daarover hebben. Van der Steur 2003, p. 225.

Regulering Afgezien van de vermogensrechtelijke mogelijkheden, bijvoorbeeld de mogelijkheid van de doneur om Lipo aan de Stichting te schenken ten behoeve van het Kunstproject, is het de vraag of een dergelijke schenking verboden is op grond van (gezondheidsrechtelijke) regulering:

- De Wet veiligheid en kwaliteit lichaamsmateriaal ("WVKL") is voor de hand liggende regulering. De WVKL bevat volgens haar titel "*regels inzake de veiligheid en kwaliteit van lichaamsmateriaal dat kan worden gebruikt bij een geneeskundige behandeling*".
- De WVKL beoogt een strikt systeem voor zaken als het overdragen, bewerken en distribueren van lichaamsmateriaal. Daarmee zijn immers grote belangen gemoeid. Een voorbeeld kan dit illustreren. Wie lichaamsmateriaal ter aflevering voorhanden heeft, waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat de geschiktheid voor toepassing op de mens geheel of in ernstige mate ontbreekt, verboden dat lichaamsmateriaal af te leveren (artikel 20 WVKL). Op overtreding van dit verbod staat een bestuurlijke boete van ten hoogste EUR 900.000,= (artikel 20a WVKL).
- De WVKL definieert 'lichaamsmateriaal' als: "*weefsel, cellen [...] bestemd voor toepassing op de mens*". Op basis van deze definitie kan voorshands geconcludeerd worden dat het Lipo (als afvalproduct) niet kwalificeert als 'lichaamsmateriaal', zodat de daarop betrekking hebbende regels ook niet van toepassing zijn. Dit strookt met de parlementaire geschiedenis, die uitdrukkelijk vermeldt dat de WVKL enkel van toepassing is op lichaamsmateriaal dat bedoeld is voor gebruik op de mens.⁹ Noch de WVKL, noch de Memorie van Toelichting vermelden kunst, artistiek, lipo of vet.
- Er zijn zes gepubliceerde rechtszaken waarin de WVKL wordt vermeld. Geen daarvan heeft betrekking op een kwestie als de onderhavige. Mij is niet gebleken van boetes opgelegd voor nader gebruik voor artistieke doeleinden.
- Daarbij komt dat in de praktijk wel vaker sprake is van kunstprojecten die voortvloeien uit of samenhangen met de medische praktijk.^{10 11 12} Voor zover in het kader van dit memo kon worden onderzocht, hebben ook deze niet tot juridische problemen geleid.
- Op basis van de veronderstellingen bij dit memo acht ik binnen de reikwijdte van deze analyse het Kunstproject niet in strijd komen met (de doelstellingen van) de WVKL.¹³

⁹ Kamerstukken II 2000-2001, 27 844, nr. 3 (MvT), sub 6: "*Het wetsvoorstel regelt de veiligheid en kwaliteit van menselijk lichaamsmateriaal dat gebruikt kan worden voor een geneeskundige behandeling. Het begrip lichaamsmateriaal omvat solide organen als hart, long, nier, lever en delen daarvan, weefsels als huid, hoornvlies, bot, placenta, hersenvlies, bloedvat, navelstreng- en foetaal weefsel en stamcellen. Deze lichaamsmaterialen kunnen worden weggenomen in het kader van donatie, ofwel beschikbaar komen als restmateriaal bij geneeskundige behandeling van de donor. Binnen de reikwijdte van dit wetsvoorstel valt ook het foetaal weefsel, evenals de stamcellijnen gekweekt uit embryonale cellen. Gezien de vergelijkbare problematiek bij behandelingen waarbij geslachtscellen buiten het lichaam worden bewaard en bewerkt en bijvoorbeeld door een man aan een vrouw gedoneerd kunnen worden, is ook het bewaren en bewerken van deze geslachtscellen opgenomen binnen de reikwijdte van dit wetsvoorstel. De bestemming van gebruik bij een geneeskundige behandeling omvat ook die lichaamsmaterialen die worden weggenomen ten behoeve van geneeskundige behandeling bij de patiënt zelf*".

¹⁰ <https://villalarepubblica.wordpress.com/2012/08/29/verwerpelijk-noch-goddelijk-uncommitted-crime-in-quartair/>

¹¹ <http://www.nrc.nl/handelsblad/2015/01/10/ik-maak-kunst-uit-wetenschap-beeld-is-mijn-passie-1454743>

¹² <http://www.dood.nl/showit.php3?cid=50>

¹³ Als de Stichting meer onderzoek wenst naar de WVKL en onderliggende of aanpalende wet- en regelgeving, is dat mogelijk.

PRAKTISCHE TIPS

Patiëntenrechten In zijn algemeenheid hebben patiënten bepaalde rechten.¹⁴ Het verdient aanbeveling te verzekeren dat deze rechten in het kader van de geneeskundige behandelingsovereenkomst waaronder de liposuctie is aangegaan, daadwerkelijk zijn gerespecteerd. Dit kan in de schenkingsovereenkomst als garantie worden opgenomen.

Informatievoorziening Bij nader gebruik voor wetenschappelijke doeleinden hanteren partijen als Radboud UMC een informatiebrochure ter voorlichting van patiënten (**Bijlage II**). Wellicht is het mogelijk voor Stichting Ism & Heit een vergelijkbare informatiebrochure op te stellen.

Spijtoptanten Het is mogelijk dat een donateur spijt krijgt. De donateur kan zich bijvoorbeeld op het standpunt stellen dat de schenking onder misbruik van omstandigheden tot stand is gekomen. Indien de donateur dergelijke feiten stelt en op die basis de schenking met terugwerkende kracht wil vernietigen, rust de bewijslast op de Stichting, tenzij een notariële akte is opgemaakt of deze verdeling van de bewijslast in de gegeven omstandigheden in strijd met de eisen van redelijkheid en billijkheid zou zijn (artikel 7:176 BW).

Code Goed Gebruik Analoog aan de Code Goed Gebruik 2011,¹⁵ die zich op nader gebruik in de zin van wetenschappelijk onderzoek richt (en dus niet op nader gebruik in artistieke zin), kan de Stichting de nodige inspiratie ontleenen. Indien gewenst is het mogelijk dat nader uit te werken en/of protocollen op te stellen. Concrete suggesties:

- De vrije keuze van meerderjarige wilsbekwame donateurs als uitgangspunt.
- Behoorlijke voorlichting over de donatie, de procedure en het Kunstproject vooraf door de behandelend arts.
- De donateur een mogelijkheid bieden alsnog bezwaar te maken of terug te komen op eerder gegeven toestemming.
- Verantwoord beheer van het Lipo met bescherming van privacy onder anonimiteit.
- Een protocol voor het gebruik van Lipo in het Kunstproject. Hoe gaat Hetzel om met het door de Stichting verkregen Lipo?
- Verantwoording achteraf, zowel in algemene anonieme zin, als mogelijk ook aan de individuele donateurs direct.

¹⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/patientenrecht-en-clientenrecht/inhoud/rechten-in-de-zorg>

¹⁵ Een instrument van zelfregulering: Code Goed Gebruik 2011 "Verantwoord omgaan met lichaamsmateriaal ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek"; <https://www.federa.org/code-goed-gebruik-van-lichaamsmateriaal-2011>

SCHULDFABRIK | SELF

Créditos del proyecto

Director: Julian Hetzel
Dramaturgo: Miguel Angel Melgares
Producción: Jasper Hupkens
Performers principales: Revé Terborg, Hennie Spronk, Orion Maxted
Director técnico: Vincent Beune
Diseñadora cosmética: Liza Witte
Diseño de maquinaria: Hannes Waldschütz
Efectos especiales: Chaja Hertog
Asistente de producción: Matthias Thünnerhoff, Lea Kuckovicic
Asistente técnico: Tijmen Willemsen
Diseño gráfico: Peim, Deimion van der Sloom
Fotografías: Ben and Martin Photography
Comisionado por: Steirischer Herbst
Producido por: Ism & Heit
Co-producido por: Steirischer Herbst Graz, SPRING Utrecht, Noorderzon Festival Groningen
Co-presentado por: NXTSTP-Network, con el apoyo de Cultural Programm of the European Union

El spin-off SELF ha representado a los Países Bajos en la Cuadrienal de Praga 2019.

Curadores: Platform Scenography
Producido por: Ism & Heit
Co-producido por: Dutch Performing Arts, Stimulerings Fonds, SOAP Maastricht
Vídeo: Hertog & Nadler
DOP: Casper Brink, Ben Geraerts

Fechas y lugares de presentación:

Septiembre 2016 | Steirischer Herbst, Graz, Austria
Mayo 2017 | SPRING FESTIVAL, Utrecht, Países Bajos
Agosto 2017 | SAAL Biennale, Tallin, Estonia
Agosto 2017 | Noorderzon Festival, Groningen, Países Bajos
Noviembre 2017 | Vooruit & CAMPO, Gante, Bélgica
Junio 2018 | Festival Theaterformen, Braunschweig, Alemania
Febrero 2019 | #empathyporn | Frascati Theater, Ámsterdam, Países Bajos
Marzo 2019 | Adelaide Festival, Adelaida, Australia
Junio 2019 | Pabellón holandés de Prague Quadrennial PQ 2019, Praga, República Checa

Créditos de los documentos

1. Fotograma de *SELF*. Video de Julian Hetzel y Hertog & Nadler. 2019.
2. *SELF HUMAN SOAP*. © Ben and Martin Photography. 2016.
3. Cartel de advertencia sobre el uso de *SELF*.
4. Packeting *SELF HUMAN SOAP*. Diseño de Peim, © Deimion van der Sloom
5. Fotograma de *SELF*. Video de Julian Hetzel y Hertog & Nadler. 2019.
6. Contrato de donación con ISH & HEIT. La legislación holandesa prohíbe la reproducción total o parcial de dichos documentos.
7. Fotograma de *SELF*. Video de Julian Hetzel y Hertog & Nadler. 2019.
8. Transcripción del consejo legal elaborado por el abogado del proyecto.
9. Fórmula química de *SELF HUMAN SOAP*.
10. Fotograma de *SELF*. Video de Julian Hetzel y Hertog & Nadler. 2019.
11. Documento de defensa jurídica del proyecto, donde se establecen los mecanismos legales para la donación de grasa humana.
12. SCHULDFABRIK. © Thomas Leden. 2017.

**WASH
THE
PAIN
AWAY.**

